УДК 373.2:81’243

Світлана Гайдук, *кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито структуру іншомовної комунікативної компетентності та представлено розуміння кожного її компонента. Автор описує змістову лінію соціокультурної компетенції і на цій основі пропонує шляхи формування іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку. Наголошується, що грамотна організація заняття з іноземної мови, використання як традиційних, так і сучасних форм, методів і прийомів; застосування як технічних, так і нетехнічних засобів навчання; проведення інтегрованих занять сприяє успішному формуванню іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *іншомовна комунікативна компетентність, соціокультурна компетентність, ігрова навчальна діяльність, малі форми дитячого фольклору, сучасні методи навчання, діти дошкільного віку.*

Літ. 8.

Светлана Гайдук, *кандидат филологических наук, доцент кафедры начального и дошкольного образования Львовского национального университета имени Ивана Франко*

ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье раскрыто структуру иноязычной коммуникативной компетентности и представлено понимание каждого ее компонента. Автор описывает содержательную линию социокультурной компетенции и на этой основе предлагает пути формирования иноязычной социокультурной компетентности детей дошкольного возраста. Отмечается, что грамотная организация занятия по иностранному языку, использование как традиционных, так и современных форм, методов и приемов; применение как технических, так и нетехнических средств обучения; проведение интегрированных занятий способствует успешному формированию иноязычной социокультурной компетентности детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: *иноязычная коммуникативная компетентность, социокультурная компетентность, игровая учебная деятельность, малые формы детского фольклора, современные методы обучения, дети дошкольного возраста.*

Svitlana Hayduk, *Ph.D.(Philology), Associate Professor of the Primary and Preschool Education Department Lviv Ivan Franko National University*

THE WAYS OF FORMATION OF FOREIGN SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF PRESCHOOL CHILDREN

The article deals with the structure of communicative competence and the analysis of its components. The author describes the content of sociocultural competence and on its basis the ways of formation of sociocultural knowledge and the skills of preschool children. It is noted that the competent organization of classes of foreign language,by using both the traditional and modern forms, the methods and techniques, the technical and non-technical devices, and giving the integrated lessons, contribute to the successful formation of sociocultural competence of preschool children.

Keywords: *communicative competence, sociocultural competence, game training activities game, the short forms of children’s folklore, the modern methods of teaching, the preschool children.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими та практичними завданнями. Державна Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” розглядає “вивчення іноземних мов як складову навчання за вибором, вперше унормовує вивчення іноземної мови у дошкільних закладах і відповідальність за забезпечення такого навчання підготовленими кадрами” [8, 12]. Важливо, однак, акцентувати увагу на необхідності науково обґрунтованого підходу до процесу навчання дошкільника іноземної мови, що сприятиме соціалізації дитини, формуванню її особистісної культури через ознайомлення з мовою і культурою іншого народу, розвиватиме психічні процеси, загалом, сприятиме повноцінному й різнобічному розвитку дошкільника.

© С. Гайдук, 2017

Тому виникає необхідність розглянути питання формування соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку як невід'ємну складову іншомовної комунікативної компетентності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Співіснування і взаємопроникнення мов вважається чудовою різноманітністю, новим і цінним аспектом сучасного життя. Навчання мов відбувається не тільки в сім'ї, дошкільному навчальному закладі, але й у всьому оточенні дитини і воно триває впродовж усього життя людини. Аналіз чинних документів, які стосуються дошкільної іншомовної освіти, а також праць методистів дають змогу уточнити одну з основних сучасних тенденцій навчання іноземної мови у дошкільному закладі, а саме, його комунікативну спрямованість. Звідси й випливає основна мета навчання іноземної мови дошкільників – сприяння своєчасному розвиткові дитини, збагачення її інтелектуальної, емоційної, моральної, вольової сфери у процесі формування елементарної іншомовної комунікативної компетентності.

Розглядаючи іншомовну комунікативну компетентність дошкільника, необхідно наголосити на таких її складових, а саме: лінгвістичній, мовленнєвій, соціокультурній, навчальній компетентностях. Так, лінгвістична поєднує в собі фонетичну, лексичну, граматичну компетентності. Мовленнєва інтегрує компетентності в аудіюванні та говорінні, адже компетентності у читанні та письмі у дошкільних навчальних закладах не формуються. Соціокультурна включає країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетентності. Навчальна передбачає сформованість у дошкільника навчальних умінь.

В останні роки особливу увагу лінгвістів, психологів, методистів (Н. Гальскова, Н. Гез, О. Леонтьєв, В. Редько, В. Сафонова, Т. Шкваріна) привертає проблема формування іншомовної соціокультурної компетентності [3; 4; 6; 7; 8]. На їхню думку, вона виступає одним із важливих показників готовності дітей дошкільного віку, а в подальшому школярів до ефективної міжкультурної комунікації. Адже для успішного спілкування недостатньо лише засвоїти мовну сиситему і набути мовленнєвих умінь і навичок, необхідно навчитися користуватися мовою відповідно до умов соціокультурного середовища носіїв цієї мови, норм та способу життя, кодексу поведінки та загальноприйнятих форм дійсності [2, 475].

Метою статті є висвітлити шляхи формування іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку.

Соціокультурна змістова лінія полягає у вивченні іноземної мови не ізольовано, а в контексті представленої нею культури, адже культура кожного народу закодована в його мові. Саме через мову і відбувається пізнання народу, його ментальності, способу життя, здійснюється обмін духовними цінностями, тобто, людина пізнає світ.

Питання соціокультурної змістової лінії вимагає визначення поняття соціокультурної компетенції та формування іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку. Так, за визначенням Вікторії Сафонової, соціокультурна компетенція – це сукупність знань, умінь, навичок і здібностей особистості, які надають можливість спілкуватися іноземною мовою в різних ситуаціях відповідно до норм мовлення і поведінки, а також традицій культури. Вона інтегрує країнознавчу, лінгвокраїнознавчу і соціолінгвістичну компетенції. Країнознавча компетенція – це здатність особистості усвідомлювати знання про народ – носія мови, про культуру країни, про основні факти державного устрою, про історію, географію, економіку, літературу, мистецтво, особливості побуту, традицій, звичаїв тощо. Лінгвокраїнознавча компетенція пов'язана зі знаннями особливостей мовленнєвої і немовленнєвої поведінки, які є важливими для спілкування, і вмінням поводити себе відповідно до цих знань: загальна інформованість (про умови й особливості повсякденного життя, міжособистісні стосунки, суспільні цінності тощо); соціальні умовності (початок і завершення бесіди, привітання, вибачення, жести); соціальні звичаї (візити, їжа, напої, запрошення). Соціолінгвістична компетенція пов'язана з використанням мови (з правилами ввічливості, статтями, соціальними групами), зі здатності обирати й використовувати мовні форми і засоби, адекватні меті та ситуації спілкування [цит. за: 2, 476].

У Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" стверджується, що завдання соціокультурної компетентності дошкільників обмежуються опрацюванням норм поведінки, правил етикету, загальноприйнятих в Україні та в інших країнах, вивченням ігор, пісень, інших форм дитячого фольклору країни, мова якої вивчається [1, 368].

Таке розуміння завдань визначає наступні підходи до особливостей формування іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку. У процесі дошкільної освіти дитина здобуває лише початкові мовленнєві уміння, що базуються на елементарних знаннях та рецептивних

слухових, продуктивних вимовних, лексичних і граматичних навичках. Мовний матеріал дитина засвоює лише як засіб оформлення або розуміння висловлювань у процесі спілкування. Таким чином, під час ігрової навчальної діяльності дитина може опосередковано набувати основ соціокультурної та мовленнєвої компетентності спілкування іноземною мовою.

На нашу думку, навчання іноземної мови дітей дошкільного віку невіддільне від ознайомлення з культурними особливостями народу-носія, що передбачає ознайомлення із системою уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країни, мова якої вивчається. Адже без цього неможливе спілкування та взаєморозуміння представників різних націй. А починати треба з цього рівня культурної інформації, якого дитина набуває у ранньому віці. Йдеться про дитячі вірші, скоромовки, пісеньки, лічилки, казки та оповідання.

На думку дослідниці Оксани Першукової, достатньо результативними у формуванні соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку виступають пізнавальні бесіди країнознавчого характеру. Під час таких бесід дітям пропонуються історії-розповіді про поетичну назву Великобританії "Туманний Альбіон", англійського народного героя чи так званого шляхетного розбійника Робіна Гуда, підступного і жорстокого Шерифа, Шервудський ліс, англійців, шотландців, ірландців, уельсьців, національні символи, королівську сім'ю, святкування Дня Подяки, Різдва тощо [5, 21].

Аналіз лінгводидактичної літератури, вивчення думок науковців дає змогу висвітлити наступні шляхи формування іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку:

1) сформувати певний мінімум фонових країнознавчих знань, у склад якого необхідно відібрати формули усномовленнєвого етикету, прислів'я і приказки, римівки, лічилки, скоромовки, вірші, казки, легенди, оповідання, що відповідають віковим і психологічним особливостям дошкільників;

2) використовувати на заняттях з іноземної мови як традиційні, так і сучасні форми, методи і прийоми, які найкраще сприятимуть засвоєнню матеріалу з формування соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку (рухливі вправи зі словесним супроводом (з елементами пальчикових вправ); розповідь англійських народних казок за допомогою малюнків і схем, що сприятиме ще й розвитку логічного та образного мислення дітей; метод природовідповідного комунікативно-ігрового навчання; метод повної фізичної реакції; метод асоціативних символів тощо);

3) застосовувати як технічні, так і нетехнічні засоби навчання для успішної презентації матеріалу країнознавчого характеру;

4) проводити інтегровані заняття (іноземна мова – природознавство, образотворче мистецтво, музика, фізична культура), під час яких закріплювати набуті знання країнознавчого та лінгвокраїнознавчого характеру.

Така організація навчання не лише сприятиме розширенню лексичного запасу, формуванню фонетичних та граматичних навичок, удосконаленню усного мовлення, але й стимулюватиме мотивацію дошкільників до пізнання культури країни, дасть змогу дітям порівнювати спосіб і стиль життя людей у своїй країні та країнах, мову яких вони вивчають.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, зауважимо, що вивчення іноземної мови передбачає не лише здобуття лінгвістичних знань, але й набуття інтегрованих комунікативних умінь і навичок у їх взаємодії. Грамотна організація заняття з іноземної мови, використання як традиційних, так і сучасних форм, методів і прийомів; застосування як технічних, так і нетехнічних засобів навчання; проведення інтегрованих занять сприяє успішному формуванню іншомовної соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку. Основний дидактичний матеріал для реалізації цієї змістової лінії складають формули усномовленнєвого етикету, прислів'я і приказки, римівки, лічилки, скоромовки, вірші, казки, легенди, оповідання, що відповідають віковим і психологічним особливостям дошкільників.

Перспективним напрямом подальших наукових студій вважаємо, зокрема, методику формування іншомовної соціокультурної компетентності на заняттях з країнознавства у процесі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К.: Світич, 2011. – 430 с.

2. Вітюк В. Основні шляхи формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи [Електронний ресурс] / Валентина Вітюк. – С. 474 – 479. – Режим доступу: http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2013-60.pdf

3. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным

языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ.лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – 4-е изд., стер. – М.: Издательский центр "Академия", 2007. – 336 с.

4. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т.I [Електронний ресурс] / А.Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. – 392 с. – Режим доступу: http://yanko.lib.ru/books/psycho/leontyev-psychology.htm

5. Першукова О. Вивчаємо іноземну мову, прилучаючись до культури народу / Оксана Першукова // Дошкільне виховання. – № 8. – 2000. – С. 20 – 21.

6. Редько В.Г. Підручник з іноземної мови як засіб оволодіння учнями досвідом самостійної діяльності: результати моніторингу / В.Г. Редько // Український педагогічний журнал. – 2015. – №2. – С. 92 – 102.

7. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности: Дис. ...д-ра пед.наук: 13.00.02 / В.В. Сафонова. – М., 1992. – 528 с.

8. Шкваріна Т. Місце іноземної мови в освіті дошкільнят / Тетяна Шкваріна // Дошкільне виховання. – №1. – 2010. – С. 12 – 14.

References

1. Kononko O.L. (Ed.). (2011). Bazova prohrama rozvytku dytyny doshkilnoho viku "Ia u Sviti" [The basic program of preschool child "I am in the world"]. Kyiv: Svitych, 430 p. [in Ukrainian].

2. Vitiuk V. (2016). Osnovni shliakhy formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti uchniv pochatkovoi shkoly [Main ways of forming sociocultural competence of elementary school students] [Electronic resource], pp. 474 – 479. Retrieved from: http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2013-60.pdf [in Ukrainian].

3. Galskova N.D., Gez N.I. (2007). Teoriya obucheniya inostrannym yazykam. Lingvodidaktika i metodika [Theory of learning languages. Language education and methodology]. Moskva: Akademiya, 336 p. [in Russian].

4. Leontev A.N. (1983). Izbrannye psikhologicheskie proizvedeniya [Selected psychological works]. [Electronic resource]. Moskva: Pedagogika, 392 p. Retrieved from: http://yanko.lib.ru/books/psycho/leontyev-psychology.htm. [in Russian].

5. Pershukova O. (2000). Vyvchaiemo inozemnu movu, pryluchaiuchys do kultury narodu [Learning a foreign language, the culture of the people collaborating]. Doshkilne vykhovannia. № 8. pp. 20 – 21. [in Ukrainian].

6. Redko V.H. (2015). Pidruchnyk z inozemnoi movy yak zasib ovolodinnia uchniamy dosvidom samostiinoi diialnosti: rezultaty monitorynhu [A textbook in foreign language as a means of students' mastering the experience of self activities: the results of the monitoring]. Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. № 2. pp. 92 – 102. [in Ukrainian].

7. Safonova V.V. (1992). Sotsiokulturnyy podkhod k obucheniyu inostrannomu yazyku kak spetsialnosti [Sociocultural approach for language learning as speciality]. Doctor's thesis. Moskva, 528 p. [in Russian].

8. Shkvarina T. (2010). Mistse inozemnoi movy v osviti doshkilniat [Foreign language education in preschool]. Doshkilne vykhovannia. №1. pp. 12 – 14. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.03.2017

9 квітня 2017
Вербна неділя

Вхід Господній в Єрусалим (Вербна неділя) відзначається щорічно рівно за тиждень до Великодня. Це свято ознаменувало вступ Ісуса на шлях хрещених страждань.

В Україні це свято здавна називають Вербною неділею. Його назва походить від назви верби, оскільки на території України саме верба першою розпускається навесні і саме гілки цього дерева прийнято освячувати в цей день. Іудеї теж зустрічали Ісуса з гілками в руках. Інші народи часто використовують під час святкування гілки різних дерев і квітів.